

PRAWO KARNE PROCESOWE

Kazusy dla aplikantów

Joanna Mierzwińska-Lorencka, Hanna Kuczyńska

APLIKACJE PRAWNICZE

WYDANIE **3**

PRAWO KARNE PROCESOWE

Kazusy dla aplikantów

Joanna Mierzwińska-Lorencka, Hanna Kuczyńska

APLIKACJE PRAWNICZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

3

Stan prawny na 1 marca 2020 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Adam Choński

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-617-9
3. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Przedmowa	11
Dział I. Przepisy wstępne	15
Dział II. Sąd	35
Dział III. Strony	51
Dział IV. Czynności procesowe	77
Dział V. Dowody	105
Dział VI. Środki przymusu	149
Dział VII. Postępowanie przygotowawcze	185
Dział VIII. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji	217
Dział IX. Postępowanie odwoławcze	259
Dział X. Postępowania szczególne	289
Dział XI. Nadzwyczajne środki zaskarżenia	303
Dział XII. Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia	323
Dział XIII. Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych	339
Dział XIV. Koszty procesu	389
Wykaz orzecznictwa	411
Bibliografia	421

PRZEDMOWA

Przekazujemy do rąk Czytelników trzecie wydanie kazuśów z prawa karnego procesowego, uwzględniające ostatnie nowelizacje Kodeksu postępowania karnego. Przygotowanie kolejnego wydania kazuśów było podyktowane zarówno zmianami w obrębie istniejących przepisów, jak i dodaniem zupełnie nowych treści normatywnych.

Dla ukształtowania obecnie obowiązującego modelu postępowania karnego znaczenie miały przede wszystkim trzy ostatnie tzw. duże nowelizacje Kodeksu postępowania karnego: z 2013, 2015 oraz 2016 r. Pierwsza z nich miała na celu przemodelowanie postępowania jurysdykcyjnego w kierunku większej kontrydiktoryjności. Zmiany wprowadzone nowelizacją z 2015 r. miały z kolei uzupełnić i jednocześnie wzmocnić zakres zmian z 2013 r., m.in. przez nadanie priorytetu zasadzie kontrydiktoryjności, a także wprowadzenie na grunt prawa karnego procesowego stosowania znowelizowanych instytucji prawa karnego materialnego. Ostatnia duża nowelizacja z 2016 r. zmodyfikowała model postępowania karnego w kierunku przywrócenia szerszego zakresu inkwizycyjności postępowania sądowego.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono także kolejne zmiany wprowadzone w latach 2017–2019 na podstawie:

- 1) ustawy z 10.06.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. poz. 1070 ze zm.), która poszerzyła zakres jawności postępowania karnego oraz zmodyfikowała przesłanki dopuszczenia przedstawicieli organizacji społecznych do udziału w postępowaniu karnym;
- 2) ustawy z 23.03.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 768), która wprowadziła szereg zmian odnośnie do zabezpieczenia majątkowego;
- 3) ustawy z 10.01.2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 201), która stanowiła implementację dyrektywy 2014/41/UE;
- 4) nowelizacji z 2019 r., która w założeniu ustawodawcy ma służyć przyspieszeniu postępowania karnego, likwidacji zbędnych formalizmów, wzmocnieniu pozycji pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, dostosowaniu regulacji procesowych

do wyzwań wynikających z rozwoju technologicznego oraz szerszemu zabezpieczeniu interesu społecznego. W istocie nowelizacja ta wprowadziła także zmiany o charakterze modelowym, głęboko ingerując m.in. w zasadę prawdy materialnej, zasadę bezpośredniości, a także zasadę inkwizycyjności procesu. Modyfikacje obejmują 128 przepisów, przy czym część z nich stanowi wprowadzenie nowych, nieznanych uprzednio instytucji.

Trzecie wydanie *kazusów z prawa karnego procesowego* skierowane jest przede wszystkim do aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz aplikantów korporacji prawniczych przygotowujących się do egzaminów końcowych, doktorantów, a także studentów wyższych lat studiów prawniczych.

Publikacja zawiera omówienie najistotniejszych zagadnień i problemów związanych ze znowelizowanym przebiegiem postępowania przygotowawczego, postępowania przed sądami pierwszej i drugiej instancji, postępowań nadzwyczajnych i szczególnych, a także postępowania w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych.

Kazusy przedstawiają problemy praktyczne, z którymi może zetknąć się sędzia, prokurator, radca prawny lub adwokat. Z tego też powodu w udzielanych odpowiedziach bardzo często znajdują się odesłania do orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz praktyki sądowej.

Zmienione i uaktualnione trzecie wydanie książki zawiera kazusy uwzględniające nowe, dodane do ustawy karnoprosesowej instytucje (np. odstąpienie od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka – art. 315a k.p.k., postępowanie dowodowe bez udziału oskarżonego lub obrońcy – art. 378a k.p.k.), a także te, które zostały w sposób znaczący zmodyfikowane (np. cofnięcie wniosku o ściganie – art. 12 k.p.k., tryb składania subsydiarnego aktu oskarżenia – art. 55 k.p.k.). Warto też podkreślić, że z uwagi na częste ostatnio zmiany stanu prawnego w wielu kazusach wymagane jest zastosowanie prawa intertemporalnego – jednak wyłącznie w przypadku pojawienia się odpowiedniego pytania. Część kazusów, wobec pojawiających się problemów w praktyce, zastąpiono nowymi, część została jedynie uaktualniona, a część zmieniona tak, aby uwzględnić najnowsze zmiany w ustawie oraz poglądy wyrażane w orzecznictwie.

Autorki pragną podkreślić, że objętość pracy uniemożliwiła poruszenie wszystkich zagadnień, jakie mogą pojawić się w związku ze stosowaniem przepisów karnych w praktyce. Funkcjonujące w procedurze karnej instytucje mogłyby niejednokrotnie stanowić materiał do odrębnych monografii. Z tego też powodu położono nacisk na te zagadnienia, które najczęściej występują w praktyce orzeczniczej.

Kazusy charakteryzują się różnym stopniem trudności, przy czym w przeważającej większości poziom ten odpowiada wymaganiom stawianym w trakcie egzaminów

sędziowskich czy korporacyjnych (adwokackich i radcowskich). Prezentowane w kazusach stany faktyczne zawierają rozwiązania, które znajdują oparcie w bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego, sądów apelacyjnych, poglądach doktryny, a także orzecznictwie organów międzynarodowych. Należy także zaznaczyć, że złożoność przedstawionych stanów faktycznych wymaga od Czytelnika umiejętności analizy prawnej uwzględniającej fakt, iż normy procesowe nie mogą być objaśniane w oderwaniu od ich otoczenia normatywnego. W poszczególnych kazusach przy analizie i w komentarzach starano się wskazać wzajemne powiązania przepisów, aby jak najlepiej przedstawić analizowane instytucje procesowe i ich zależność od siebie.

Podkreślenia wymaga, że zaprezentowane przy poszczególnych kazusach rozwiązania nie powinny być traktowane w sposób arbitralny. Proponowane rozstrzygnięcia mogą także stanowić „inspirację” do poszukiwania własnego stanowiska. Praktyka stosowania prawa dowodzi bowiem, że nie każda decyzja sądu zgadza się z poglądami doktryny czy wypracowanym orzecznictwem.

Autorki wyrażają nadzieję, że odpowiedzi i wyjaśnienia zawarte w poszczególnych kazusach przyczynią się do lepszego zrozumienia i stosowania przepisów z zakresu szeroko pojętego prawa karnego.

Warszawa, styczeń 2020 r.

*Hanna Kuczyńska
Joanna Mierzińska-Lorencka*

Dział I

PRZEPISY WSTĘPNE

KAZUS 1

Stan faktyczny

Kazimierz B. nie był lubianym sąsiadem. Gdy tylko po godz. 22.00 ktoś słuchał głośno muzyki albo w inny sposób naruszał ciszę nocną, od razu dzwonił po straż miejską. Gdy przyjeżdżał patrol straży, Kazimierz B. wskazywał winnego i składał obszernie zeznania. Pewnego dnia, kiedy rano szedł do samochodu stojącego na parkingu przed blokiem, okazało się, że samochód jest cały porysowany, ma wgnieciony błotnik i wybite boczne okno. Kazimierz B. natychmiast udał się do komisarzatu Policji i złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Ponieważ, jak został pouczone, przestępstwo określone w art. 288 § 1 k.k. ścigane jest na wniosek pokrzywdzonego, złożył stosowny wniosek na mocy art. 288 § 4 k.k., domagając się ścigania nieznanymi mu sprawców zniszczenia mienia. Podczas okazania przedstawiono mu Dominika D. Kazimierz B. wskazał, że go zna, ale jednocześnie nie rozpoznał w nim osoby, która była sprawcą zniszczenia samochodu. Ostatecznie w sprawie wniesiono akt oskarżenia przeciwko trzem sprawcom, m.in. Dominikowi D. W czasie rozprawy obrońca oskarżonego Dominika D. podniósł, że został naruszony art. 12 k.p.k., ponieważ pokrzywdzony „złożył wniosek o ściganie nieznanymi mu sprawców zniszczenia mienia”, a zatem nie dotyczył on Dominika D., skoro podczas późniejszego okazania rozpoznał go jako osobę, którą zna z widzenia, a jednocześnie nie rozpoznał go jako kogoś, kto uczestniczył w zdarzeniu. W tej sytuacji Kazimierz B. oświadczył, że cofa wniosek o ściganie, czemu sprzeciwił się obecny na rozprawie prokurator.

Pytania

1. Czy obrońca oskarżonego miał rację?
2. Czy pokrzywdzony mógł na tym etapie złożyć oświadczenie o cofnięciu wniosku o ściganie?
3. Czy prokurator może w postępowaniu sądowym wyrazić sprzeciw wobec cofnięcia wniosku o ściganie?

Rozwiązanie i komentarz

Obróńca oskarżonego nie miał racji. Przepięstwo zniszczenia mienia jest w istocie przestęstwem ściganym bezwzględnie na wniosek pokrzywdzonego. W takim przypadku wola tego pokrzywdzonego, jako uprawnionego do złożenia wniosku o ściganie, jest ograniczona jedynie do podjęcia decyzji co do żądania ścigania sprawców czynu, który go dotknął, a nie do decydowania o tym, które z osób współuczestniczących w tym czynie mogą, a które nie mogą być ścigane. Prawo nie nakłada na pokrzywdzonego obowiązku imiennego wskazania sprawców. Ściganie wszystkich osób współuczestniczących w przestęstwie, po złożeniu wniosku, następuje już z urzędu, czyli niezależnie od woli pokrzywdzonego.

Zgodnie z art. 12 § 2 k.p.k. pokrzywdzony może jedynie wyłączyć spod ścigania osoby dla niego najbliższe (w rozumieniu art. 115 § 11 k.k.), gdyby na skutek złożenia wniosku bez wskazywania jakiegokolwiek sprawcy lub co do niektórych tylko imiennie określonych osób okazało się, że wśród ustalonych przez organ domniemych sprawców znajduje się osoba dla niego najbliższa. W innym przypadku nie jest możliwe skuteczne ograniczenie ścigania tylko do niektórych sprawców przestęstwa wnioskowego. Nie ma przy tym znaczenia, czy wnioskodawca zna daną osobę, której ścigania sobie nie życzy, czy jej nie zna.

Stosownie do znowelizowanej treści art. 12 § 3 k.p.k., złożony wniosek może zostać cofnięty po spełnieniu dwóch warunków:

- 1) nie upłynął maksymalny termin, do którego cofnięcie wniosku jest dopuszczalne;
- 2) uzyskano zgodę prokuratora lub sądu.

W postępowaniu sądowym wniosek o ściganie może zostać cofnięty za zgodą sądu, a jeżeli akt oskarżenia wniosł oskarżyciel publiczny, cofnięcie takiego wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego jest skuteczne, jeżeli nie sprzeciwi się temu oskarżyciel publiczny obecny na rozprawie lub posiedzeniu. Decyzja sądu w przedmiocie zgody powinna być podjęta w formie postanowienia. Sprzeciw prokuratora, o którym mowa w art. 12 § 3 k.p.k., może zostać wyrażony tylko przed podjęciem przez sąd decyzji o wyrażeniu zgody na cofnięcie wniosku. Wynika to z brzmienia przepisu, który zakłada, że sprzeciw dotyczy *verba legis* cofnięcia wniosku o ściganie. Jeżeli zatem sąd wyrazi zgodę na cofnięcie wniosku o ściganie, to sprzeciw zgłoszony po tym fakcie nie wywołuje skutków określonych w art. 12 § 3 k.p.k. Zgodnie z art. 12 § 3 k.p.k. uprawnionym do sprzeciwienia się cofnięciu wniosku o ściganie jest wyłącznie oskarżyciel publiczny. Sprzeciw może zatem zgłosić obecny na rozprawie lub posiedzeniu prokurator będący oskarżycielem publicznym. Sąd przed wydaniem decyzji w przedmiocie zgody na cofnięcie wniosku o ściganie ma obowiązek zwrócić się do oskarżyciela publicznego obecnego na rozprawie lub posiedzeniu o zajęcie stanowiska w przedmiocie wyrażenia zgody na cofnięcie wniosku o ściganie. Jeżeli oskarżyciel publiczny sprzeciwi się

cofnięciu wniosku o ściganie, to sąd nie może wydać postanowienia o wyrażeniu zgody na cofnięcie takiego wniosku.

Pokrzywdzony mógł na tym etapie złożyć oświadczenie o cofnięciu wniosku o ściganie. Obecnie wniosek o ściganie można cofnąć „aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej”. Oznacza to, że pokrzywdzony ma prawo cofnąć wniosek o ściganie nawet po przeprowadzeniu wszystkich dowodów, a przed zamknięciem przewodu sądowego na rozprawie głównej. Termin ten ma charakter prekluzyjny i nie podlega przywróceniu.

Zob. postanowienia SN: z 9.07.2013 r., II KK 169/13, OSNKW 2013/11, poz. 96; z 25.04.2013 r., III KK 121/12, OSNKW 2013/8, poz. 72; wyrok SN z 21.11.1977 r., I KR 185/77, OSNKW 1978/2–3, poz. 28; postanowienie SA we Wrocławiu z 4.08.2006 r., II AKz 393/06, LEX nr 190487.

KAZUS 2

Stan faktyczny

Wyrokiem z 16.07.2019 r.¹ Sąd Rejonowy w P. uniewinnił oskarżonego Jana D. od popełnienia zarzucanych mu trzech czynów z art. 233 § 1 k.k. Apelację na niekorzyść oskarżonego wniósł prokurator. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, a także błąd w ustaleniach faktycznych, i wniósł o uchylenie wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 12.08.2019 r. zaskarżony wyrok uchylił i w zakresie czynu z pkt I aktu oskarżenia na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. postępowanie karne wobec oskarżonego umorzył, natomiast w zakresie dwóch pozostałych czynów przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Kasację od tego wyroku w części dotyczącej umorzenia postępowania karnego wnieśli obrońcy Jana D. Zarzucili wyrokowi „rażące naruszenie przepisów art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 w zw. z art. 47 § 1 w zw. z art. 42 § 3 k.p.k., mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, gdyż stanowiące tzw. bezwzględny powód odwoławczy, wskutek orzekania przez sąd odwoławczy pomimo braku skargi apelacyjnej uprawnionego skarżącego, ponieważ oskarżyciel publiczny – który sporządził i wniósł apelację 28.07.2019 r. od wyroku z 16.07.2019 r. Sądu Rejonowego w P. II Wydział Karny, tj. prokurator A.W. – był zobowiązany do powstrzymania się od udziału w sprawie i wykonywania w niej czynności procesowych, skoro oskarżony Jan D. złożył 1.07.2019 r. wniosek o jego wyłączenie od udziału w niniejszej sprawie, który nie został w ogóle rozpoznany”.

Pytania

1. Czy argumentacja obrońców była słuszna?
2. Czy sąd odwoławczy powinien odmówić przyjęcia apelacji prokuratora A.W.?

¹ Zakładamy, że rozwiązywania kazuśców powinny być zgodne z aktualnym stanem prawnym. Jeśli istnieje konieczność zastosowania reguł prawa intertemporalnego, o tej konieczności wspominamy w kazusie.

3. Czy w sytuacji gdy sąd taką apelację przyjął, postępowanie rzeczywiście toczyło się bez skargi uprawnionego oskarżyciela?

Rozwiązanie i komentarz

W istocie, zgodnie z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. brak skargi uprawnionego oskarżyciela musi prowadzić do umorzenia postępowania karnego. Brak skargi uprawnionego oskarżyciela w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. wchodzi w grę tylko w toku sądowego stadium procesu i tylko w odniesieniu do takiej osoby, która swoją skargą zainicjowała postępowanie główne, pomimo że nie była osobą do tego uprawnioną, lub orzeczono o czynie niezawartym w akcie oskarżenia. Jednak w niniejszej sprawie nie mieliśmy do czynienia z brakiem skargi. obrońcy oskarżonego nie mieli racji. Przemawiają za tym dwie przesłanki.

Po pierwsze, prokurator wnoszący apelację był osobą uprawnioną do dokonania tej czynności, nie doszło bowiem do wyłączenia go ze sprawy. Nawet jeśli został złożony taki wniosek, to bez formalnej decyzji nie można mówić o wyłączeniu prokuratora. Prokurator nie był zatem zobowiązany do „powstrzymania się od udziału w sprawie”.

Natomiast sąd odwoławczy nie powinien odmawiać przyjęcia takiej skargi. Co więcej, wniosek o wyłączenie prokuratora został złożony w czasie postępowania pierwszoinstancyjnego. Dlatego też brak jego rozpoznania powinien zostać podniesiony nie w kasacji, lecz w czasie rozprawy apelacyjnej, a nawet w czasie postępowania przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 427 § 3 k.p.k. skarżący może bowiem wskazać w apelacji nowe fakty jedynie wówczas, gdy nie mógł ich powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Tymczasem już wtedy obrońcy oskarżonego wiedzieli, że wniosek o wyłączenie prokuratora nie został rozpoznany. Odpowiednie zastosowanie przepis ten znajdzie do zarzutów kasacyjnych – art. 518 w zw. z art. 427 § 3 k.p.k.

Po drugie, nie doszło w sprawie do naruszenia wskazanych przez obrońcę w kasacji przepisów. Sąd Najwyższy uznaje, że podstawa umorzenia postępowania określona w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. „co do zasady nie może odnosić się do skarg etapowych, a więc i do apelacji”. W przypadku gdy apelację sporządza osoba nieuprawniona, zastosowanie powinien znaleźć przepis art. 429 § 1 k.p.k. Mówi on o tym, że w razie wniesienia środka odwoławczego przez osobę nieuprawnioną prezes sądu pierwszej instancji odmawia przyjęcia takiego środka odwoławczego. Oznacza to, iż nie ma jakichkolwiek podstaw procesowych do wywodzenia, że taka sytuacja stanowi o braku skargi (etapowej) uprawnionego oskarżyciela i powinna prowadzić do umorzenia postępowania karnego w zakresie postępowania odwoławczego. Z pewnością w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia przepisu art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Trzecie wydanie zbioru kazusów z prawa karnego procesowego zawiera stany faktyczne, przy ocenie których uwzględniono ostatnią dużą nowelizację procedury karnej obowiązującą od 5 października 2019 r. W książce zamieszczono kilkanaście nowych kazusów odwołujących się do zmienionych lub dodanych na jej podstawie przepisów.

W kazusach – zarówno stworzonych na przykładach z rzeczywistych spraw, z którymi autorki spotkały się w pracy zawodowej, jak i przygotowanych specjalnie na potrzeby publikacji – wykorzystano zagadnienia ze wszystkich działów Kodeksu postępowania karnego, w tym dotyczących przepisów ogólnych, kosztów procesu czy problematyki współpracy międzynarodowej.

Przedstawione stany faktyczne zostały opisane przystępnym i ciekawym językiem, choć odnoszą się do dość skomplikowanych stanów prawnych i wymagają sprawnego poruszania się w środowisku wszystkich przepisów karnoprosesowych. Proponowane rozwiązania kazusów znajdują oparcie w bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego, sądów apelacyjnych oraz organów międzynarodowych, jak również w opiniach doktryny.

Publikacja jest przeznaczona przede wszystkim dla aplikantów aplikacji sędziowskiej, prokuratorskiej, adwokackiej, radcowskiej i ogólnej, studentów i pracowników naukowych wydziałów prawa oraz dla praktyków – sędziów, prokuratorów, adwokatów.

Joanna Mierzińska-Lorencka – doktor nauk prawnych; adiunkt w Zakładzie Prawa Karnego Instytutu Nauk Prawnych PAN; członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego; specjalizuje się w prawie karnym i prawie karnym nieletnich; prowadziła zajęcia dla aplikantów aplikacji ogólnej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury; współautorka kazusów dla aplikantów z dziedziny prawa karnego materialnego i procesowego, autorka monografii, komentarzy i artykułów z tego zakresu.

Hanna Kuczyńska – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor w Zakładzie Prawa Karnego Instytutu Nauk Prawnych PAN; członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego w Izbie Karnej; ukończyła aplikację prokuratorską; stypendystka Instytutu Maxa Plancka; autorka trzech monografii z zakresu międzynarodowego postępowania karnego oraz kilkudziesięciu artykułów poświęconych tej dziedzinie i zagadnieniom polskiego prawa procesowego i materialnego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8187-617-9

